

eind mei '40 een federatie opgericht: de Federatie Werkgevers Bouwbedrijf, en het was bij haar secretariaat dat op 7 juni een brief binnenkwam van de fa. Hillen & Roosen die verslag deed van de moeilijkheden die zij op het vliegveld Bergen ondervonden had: volgens instructie van de genie had men het eigen hulpmaterieel van Bergen willen ophalen; de Duitsers hadden dat met geweld verhinderd en hun *Bauleitung* had van 'sabotage' gesproken.¹

Wat te doen?

Het dilemma waarvoor men meende te staan, werd later aldus weergegeven:

'Ofwel de werken aan de vliegvelden voortzetten, c.q. de geëiste nieuwe werken uitvoeren, ofwel weigeren met als gevolgen: inbeslagneming van materieel, dus practisch stillegging van het bedrijf, tewerkstelling van de arbeiders in Duitsland of hier te lande in dienst van degenen die wel bereid waren voor de bezettende macht te werken, het verplaatsen van de moeilijkheden naar de ingenieurs en de overige leden van de staf der grote maatschappijen, wier financiële onafhankelijkheid veelal geringer was dan die hunner directies, de totale ontwrichting van de personeelsorganisaties en tenslotte voor de leidende personen die weigerden: veroordeling wegens sabotage.'²

Het bestuur van de Federatie besloot, secretaris-generaal Hirschfeld te raadplegen en samen met de secretaris, mr. B. Bouman, zochten twee bestuursleden: ir. L. Doedes (voorzitter van de Federatie en president-directeur van de Hollandse Betonmaatschappij) en A. F. de Vilder (een van de twee directeuren-bestuurders van de Amsterdamse Ballastmaatschappij) Hirschfeld op 14 juni op. Hirschfeld zette hun uiteen dat vliegvelden gelijkgesteld konden worden aan stations en spoorwegen (de argumentatie van Schepers en François), maar, voegde hij er aan toe, het was mogelijk dat de Nederlandse regering het werk aan die vliegvelden later toch zou beschouwen als strafbare hulpverlening aan de vijand. Zijn conclusie was: 'Als ge een *Befehl* of *Vorschrift* van of namens de Rijkscommissaris krijgt om aan een vliegveld te werken, geef ik u in overweging, daaraan gevolg te geven' (dan zou men zich immers later op 'overmacht' kunnen beroepen) – maar: 'Als men Nederlanders wil laten werken aan loopgraven, forten of kazematten, dan mag daaraan geen gevolg worden gegeven. Schuilplaatsen mag wèl.'³

Na dit advies wisten Doedes en de Vilder wat hun te doen stond: secretaris

¹ Brief, 6 juni 1940, van Hillen & Roosen aan de Fed. van Werkgevers in het Bouwbedrijf (*Rapport collaboratie bouwnijverheid*, p. 23-24). ² P. J. M. Aalberse Jr.: 'Het aannemersbedrijf en het uitvoeren van werken voor Duitse instanties' (a.v., p. 15). ³ 'Samenvatting bespreking op 14 juni 1940' (a.v., p. 30).